

[Zasób 1.] Rodzaje e-portfolio.

Schemat „Dwa bieguny e-portfolio” ([link do zasobu z modułu 2](#)) prezentuje główne cele, z których wynika traktowanie e-portfolio jako procesu lub jako produktu. W pierwszym przypadku skupiamy się na celach związanych z uczeniem się oraz podejmowaniem refleksji na temat tego uczenia się. Z drugim przypadkiem mamy do czynienia, gdy naszym głównym celem staje się prezentacja i/lub uznanie określonych osiągnięć.

Z podejść tych wyłania się kilka typów e-portfolio. Jeden z najbardziej podstawowych podziałów wygląda następująco:

1. E-portfolio robocze.

Mamy z nim do czynienia, gdy zaczynamy kolekcjonować dowody, klasyfikować je oraz dokonywać ich selekcji. Każde e-portfolio jest na początku taką „teczką” o charakterze roboczym.

2. E-portfolio rozwojowe (refleksyjne).

Tego rodzaju e-portfolio powstaje w momencie, gdy traktujemy działania uczniów jako proces i skupiamy się na celach edukacyjnych.

E-portfolio refleksyjne zostanie opisane szerzej w kolejnym zasobie.

3. E-portfolio prezentacyjne.

Powstaje, gdy głównym celem jest gromadzenie dowodów w celu prezentacji ich określonym odbiorcy. Ten typ e-portfolio dominuje w pracach, których głównym celem jest zaprezentowanie wyników, np. projektu. Jako e-portfolio prezentacyjne możemy potraktować także prace przedstawiające dorobek zawodowy.

4. E-portfolio oceniające.

Dominuje, gdy autor e-portfolio miał za zadanie spełnienie określonych kryteriów, które następnie poddaje się weryfikacji i ocenie. W tym przypadku także na pierwsze miejsce wysuwa się produkt, choć w sytuacjach, gdy mamy do czynienia z oceną kształtującą, można także mówić o podejściu podkreślającym wartość procesu.

W rzeczywistości mamy bardzo często do czynienia z e-portfolio, które jest swoistą hybrydą trzech zaprezentowanych powyżej rodzajów. Jednak z punktu widzenia nauczyciela, którego celem jest wsparcie ucznia w widocznym uczeniu się, najbardziej wartościowym jest takie e-portfolio, które stawia przede wszystkim na cele edukacyjne, rozwój i refleksję.

[Zasób 2.] Wartość e-portfolio rozwojowego (refleksyjnego).

Dlaczego e-portfolio rozwojowe jest tak istotne z punktu widzenia nauczyciela i ucznia?

E-portfolio rozwojowe jest narzędziem aktywnego uczenia się. Dokumentujemy w nim proces rozwoju, który tworzy historię naszej nauki, postępów, a także ogólnie rozumianego rozwoju. Takie e-portfolio uznaje rolę jednostki w organizacji własnej nauki. Nauczyciel wspiera w procesie uczenia się, jednak to sam uczeń powinien być zaangażowany w wyznaczanie celów, planowanie, selekcję dowodów, a przede wszystkim poddawanie refleksji tego, co robi. Dzięki temu uczeń staje się zmotywowanym organizatorem własnego uczenia się. Uczeń, który tworzy e-portfolio samodzielnie, uzyskuje obraz własnego uczenia się, które w ten sposób od najmłodszych lat staje się procesem przez niego kontrolowanym. Dlatego systematyczne budowanie własnego e-portfolio wspiera uczenie się przez całe życie.

Kto i co „buduje” e-portfolio rozwojowe (refleksyjne)?

1. Uczeń jako współautor celów e-portfolio.
2. Samodzielne gromadzenie i selekcja dowodów uczenia się dokonywana przez autora e-portfolio.
3. Identyfikacja i obserwacja postępów.
4. Dokumentowanie osiągnięć.
5. Rozpoznanie obszarów do rozwoju.
6. Uzyskanie kształtującej informacji zwrotnej.
7. Planowanie dalszego uczenia się.

Wszystkie te elementy łączy jeden, najważniejszy. Jest nim **refleksja**, nazywana niejednokrotnie „sercem i duszą” e-portfolio rozwojowego (Kolb, 1984; Zull, 2002)

Przypomnij sobie podstawowe informacje na temat refleksji znajdujące się we wcześniejszych modułach kursu: (Moduł III - link do zasobu „Refleksja w e-portfolio”, Moduł IV – link do zasobu „Refleksja w praktyce”)

W książce „Cele uczenia się” C.M. Moss i S.M. Brookhart piszą, że umiejętność samooceny w regulowaniu własnego uczenia się to jeden z podstawowych czynników wskazujących na przyszłe sukcesy zawodowe. Dlatego od najmłodszych lat warto ćwiczyć z uczniami umiejętność poddawania ich działań refleksji.

Mogą temu służyć 3 podstawowe pytania proponowane przez autorki książki:

Dokąd zmierzam?

Gdzie aktualnie jestem?

W jaki sposób mogę pokonać odległość między miejscem, w którym jestem a miejscem, do którego zmierzam?

Budowanie przez ucznia własnego e-portfolio jest doskonałą okazją do refleksyjnego spojrzenia na to, jak rozwijać się poprzez obserwację własnego uczenia się.

Aby taka refleksja spełniała swoje zadanie:

1. Prowadź ją systematycznie i w sposób zdyscyplinowany.

Refleksja jednego, dwóch dowodów lub wydarzeń zawartych w e-portfolio nie przyniesie długofalowego efektu. Już na etapie planowania e-portfolio warto zaznaczyć istotną rolę tego elementu, wyznaczyć terminy sporządzenia refleksji i przygotować zestaw pytań do wykorzystania przez ucznia poddającego swoje doświadczenia autorefleksji.

2. Rozwijaj ją w czasie.

Najpierw, kiedy wybieramy określony dowód uczenia się – formułujemy refleksję niejako „na gorąco”, dokonuje się to w czasie teraźniejszym. Po zgromadzeniu pewnej liczby dowodów możemy poddać nasz wybór kolejnej refleksji, biorąc pod uwagę również otrzymane informacje zwrotne. W tym przypadku nabierze ona charakteru podsumowania zapewniającego szersze spojrzenie na osiągnięcia, postępy i obszary do rozwoju. W tym momencie możemy już poprzez refleksję spojrzeć w przyszłość – wyznaczyć i zaplanować kierunek dalszej nauki i rozwoju.

3. Traktuj ją jako osobiste doświadczenie autora e-portfolio.

To uczeń powinien dokonać wyboru dowodów lub faktów, które poddaje refleksji (w przypadku uczniów najmłodszych – przy wsparciu osoby dorosłej). On sam decyduje, dlaczego dane doświadczenie jest dla niego na tyle istotne, że postanowił zawrzeć je w swoim portfolio. Zindywidualizowana refleksja odnosi się nie tylko do samego wydarzenia, ale także - poprzez uwzględnienie tego, co było w danym doświadczeniu ważne, trudne, ciekawe, intrygujące - przekazuje emocje towarzyszące temu wydarzeniu.

4. Uczynź z niej wydarzenie o charakterze społecznym.

E-portfolio online, prowadzone w formie bloga lub w systemie, który udostępnia szerszej społeczności wybrane elementy portfolio, ułatwia uzyskanie informacji zwrotnej i oceny koleżeńskiej, które mogą rozwinąć pogłębioną dyskusję, a także mają wpływ na podsumowującą refleksję wyznaczającą kierunki rozwoju. Dodatkowo, poznawanie e-portfolio udostępnionych przez innych uczniów jest okazją do ćwiczenia umiejętności udzielania konstruktywnej informacji zwrotnej oraz może stać się inspiracją do rozwijania własnego portfolio.

5. Postaw na różnorodność.

Refleksja nie musi mieć formy pisemnego komentarza znajdującego się pod wybranym dowodem. Warto zachęcać uczniów do korzystania z różnych narzędzi do stworzenia refleksji. Mogą to być np. nagrania audio i wideo, prezentacje, linki do wpisów na blogu. Taka różnorodność umożliwia wyjście poza schematy, a to także rozwija refleksyjne patrzenie na własne uczenie się.

[Zasób 3.] Autorefleksja, czyli kilka pytań na zakończenie.

Dokonaj refleksji stopnia osiągnięcia celów założonych przed wprowadzeniem e-portfolio do swojej pracy z uczniami. Może Ci w tym pomóc taksonomia refleksji, którą opracował Peter Pappas:

1. Przypomnienie: co zrobiłem?
2. Zrozumienie: co było dla mnie w tym istotne?
3. Stosowanie: gdzie mogę użyć tego ponownie?
4. Analiza: jakie dostrzegam prawidłowości w tym, co zrobiłem?
5. Ewaluacja: jak dobrze to zrobiłem?
6. Tworzenie: co mogę zrobić z tym dalej?

Jeśli wolisz, skorzystaj z zestawu pytań podanego poniżej:

Jak oceniasz wpływ wykorzystania e-portfolio na uczenie się Twoich uczniów?

Co traktujesz jako sukces swoich uczniów?

Jaki rodzaj e-portfolio realizowali Twoi uczniowie w tym roku szkolnym? Jaką rolę w tym e-portfolio odegrała autorefleksja, ocena koleżeńska, ocena kształtująca, informacja zwrotna?

Co jest dowodem Twojego sukcesu? Jak ten sukces ma się do założonych przez Ciebie celów?

O jakie elementy chcesz uzupełnić swój projekt e-portfolio w przyszłości?

Swoje refleksje możesz zapisać na blogu kursu lub podzielić się nimi na forum z innymi uczestnikami szkolenia.

[Zasób 4.] E-portfolio w Polsce i na świecie – źródła.

W Polsce jeszcze do niedawna e-portfolio zajmowali się nieliczni. Dzięki projektom realizowanym we współpracy z innymi krajami europejskimi, o wartości e-portfolio mówi się u nas coraz częściej, choć metoda ta nadal nie jest tak popularna jak np. w Wielkiej Brytanii czy Stanach Zjednoczonych. Powstaje jednak coraz więcej materiałów na temat różnych zastosowań e-portfolio. Na stronach internetowych znajdziemy publikacje dotyczące możliwości wykorzystania e-portfolio w nauczaniu, rozwoju zawodowym, uczeniu się przez całe życie. Nauczyciele różnych poziomów edukacyjnych, szkoły wyższe, biura kariery i organizacje coraz częściej dostrzegają wartość i możliwości, jakie niesie ze sobą rozwój człowieka poprzez budowanie własnego portfolio.

Osoby zainteresowane dalszym rozwojem swoich umiejętności w zakresie wprowadzania e-portfolio do pracy z uczniami lub/oraz budowania własnego e-portfolio zachęcam do zapoznania się z wybranymi projektami polskimi i europejskimi związanymi z tą tematyką:

MOSEP – europejski projekt (w Polsce reprezentowany przez Centrum E-learningu Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie) realizowany w latach 2006-2008 w ramach programu Leonardo da Vinci. Jego celem było udzielenie wsparcia nauczycielom, metodykom, doradcom zawodowym w rozpoczęciu z pracy z e-portfolio jako metodą nauczania.

Materiały kursowe dotyczące projektu (w języku angielskim) można znaleźć na stronie: <http://wikieducator.org/MOSEP>

W języku polskim natomiast jest dostępna wersja pdf zestawu kursowego MOSEP: http://www.adam-europe.eu/prj/2504/prj/mosep_tutorials_pl.pdf

MAPPED

MAPPED – międzynarodowy projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach programu *Uczenie się przez całe życie* (Lifelong Learning Program), realizowany w latach 2010-2012. Celem programu było wsparcie rozwoju zawodowego dorosłych poprzez budowanie e-portfolio. Oto strona, gdzie można zapoznać się z otwartym kursem *E-portfolio w rozwoju zawodowym i osobistym*, który powstał w ramach tego projektu:

<http://mapped.cel.agh.edu.pl/course/view.php?id=18>

Młodzi Przedsiębiorcy

„Młodzi Przedsiębiorcy – program nauczania ekonomii w praktyce”, to projekt realizowany przez Centrum Edukacji Obywatelskiej w roku szkolnym 2013/2014. Jednym z najważniejszych działań uczniów szkół średnich, którzy wzięli udział w projekcie, było stworzenie własnego e-portfolio.

Partnerem projektu było Centrum E-learningu Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, które udostępniło uczestnikom system Mahara.

Więcej o projekcie: <http://www.ceo.org.pl/pl/ekonomiawpraktyce/news/e-zeszyt-na-ekonomii-w-praktyce>

Europortfolio

Europortfolio to europejska sieć praktyków e-portfolio tworząca społeczność zainteresowanych tą tematyką. Strona internetowa Europortfolio: www.europortfolio.org jest bogatym źródłem materiałów prezentujących e-portfolio nie tylko jako narzędzie, ale także jako metodę nauczania. Portal zapewnia dostęp do wielu praktycznych informacji: począwszy od wskazówek, jak wdrażać e-portfolio, a skończywszy na studiach przypadków. Każdy może zarejestrować się na stronie i zostać członkiem społeczności Europortfolio. Portal jest anglojęzyczny, choć trwają prace nad stworzeniem części w języku polskim. W sekcji *Guidelines* znajduje się materiał dla nauczycieli dotyczący wdrażania e-portfolio w szkole (także w polskiej wersji językowej: http://europortfolio.org/sites/default/files/Wdrozenie%20e-portfolio_PL_0.pdf).

Strony internetowe

Poniżej znajdują się wybrane, przykładowe źródła internetowe poruszające temat e-portfolio.

Źródła w języku polskim:

- Strona Centrum E-learningu Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Można tu znaleźć wiele informacji, artykułów i innych materiałów związanych z e-portfolio: <http://www.cel.agh.edu.pl/e-portfolio/>
- Portal edukacyjny enauczanie.com, który m. in. opisuje narzędzia, prezentuje metodę i podaje liczne materiały źródłowe dla zainteresowanych tematem: <http://www.enauczanie.com/eportfolio>
- Portal o nowoczesnej edukacji edunews.pl, gdzie znajdują się artykuły o e-portfolio, np. *Wykorzystujemy e-portfolio w szkole*: <http://www.edunews.pl/narzedzia-i-projekty/narzedzia-edukacyjne/2361-wykorzystujemy-e-portfolio-w-szkole>, *E-portfolio sprzyja uczeniu się*: <http://www.edunews.pl/narzedzia-i-projekty/narzedzia-edukacyjne/2549-e-portfolio-sprzyja-uczeniu-sie>

Źródła w języku angielskim:

- Strona dr Helen Barrett, jednej z najbardziej cenionych ekspertek w dziedzinie e-portfolio: <http://electronicportfolios.org>
- Portal Educause prezentujący bogatą bibliotekę materiałów na temat e-portfolio: <http://www.educause.edu/library/e-portfolios>
- Merlot – repozytorium materiałów edukacyjnych, które zwiera cały dział poświęcony e-portfolio: <http://eportfolio.merlot.org>